

Theater schrijven kent geen stolpunt

BEDENKINGEN OVER NIET-AUTONOME AUTEURS EN AUTONOME ACTEURS

Kurt Melens

oscar wilde
ik heb gezelschap.
stemmen die onophoudelijk
janken in mijn hoofd.
dat zei ik je toch net?

lord alfred douglas
maar dat is fantastisch nieuws.
ga aan je schrijftafel zitten.
luister wat ze zeggen en schrijf het op.
make some money.
moeder doet lastig over die armzalige
toelage die ik van haar nog mag ontvangen.

vyvyan
papa kan niet.

oscar wilde
ik kan dat niet meer.

cyril
hij wil het niet.

oscar wilde
de wil ontbeert me.
alles is gezegd.
ik heb het gezegd.
en het sloeg op niets.
ik hief mijn rokken op als een slet.
ik trippelde rond met belletjes
aan mijn enkels.
ik rukte me suf voor al dat goud
en dat geglitter.
en nu ik er ben achtergekomen hoe
het allemaal écht in elkaar steekt,
ben ik zo stom als een aap met keelkanker
en is elk woord een verspreking.

lord alfred douglas
ocharme.
ik zou je moeten verhuren
als een kermisattractie.
een vette aap met een kapotte keel.
slaagt cymbaaltjes tegen elkaar
en schudt zijn gat.
jungle boogie.

Uit: Jeroen Olyslaegers, *Mood on the Go - De zaligverklaring van Oscar Wilde*

Ergens tussen het schrijven van dit artikel en de verschijningsdatum van dit nummer van *Etcetera* gaat Jeroen Olyslaegers' nieuwste stuk, *Mood on the Go*, in première. Het stuk kreeg als ondertitel 'De zaligverklaring van Oscar Wilde', met licht ironische ondertoon uiteraard. Die ironie over het schrijverschap is een van de terugkerende elementen in de toneelliteratuur van Olyslaegers. Met een vol orderboekje als freelance auteur, een ondersteuning vanuit het Vlaams Fonds voor de Letteren en een lidkaart van KVS/de bottelarij op zak is hij tegelijk één van de weinige auteurs die in zoveel totaal verschillende constellaties zijn teksten creëert en confronteert met de praktijk. Wat bepaalt de positie van de auteur? Wat maakt dat er theatrale potentie is, dat er een goede of een minder goede connectie ontstaat tussen auteurs en gezelschappen? Olyslaegers onthult zijn 'leerpositie'.

ETCETERA Oscar Wilde beschrijft in *De Profundis* het schrijven van toneelteksten als belangrijkste, meest autonome en meest complete kunstvorm. Een kunstvorm waartoe acteurs en regisseur zich enkel ambachtelijk kunnen verhouden, als doorgeefluik tussen auteur en publiek. Hoe kijk jij als auteur tegen de verhoudingen in theater aan?

OLYSLAEGERS In Vlaanderen heeft ieder theater zijn methodologie en (werk)sfeer. De laatste evolutie is dat de grote theaters proberen zich allemaal te herprofilen met een 'eigen' gezicht. Het denken daarover kreeg pas richting tijdens de laatste vijf jaar. Ik vind die evolutie in feite de logische laatste stap in een complete emancipatie in het theater die begonnen is midden jaren tachtig. Eerst werd de jonge maker veel centraler gesteld. Vervolgens kreeg je een groep jonge makers

zoals Stan en de Roovers, waarbij werkelijk iedereen – van regie-assistent tot acteur – mee mag denken in het proces. De logische sluitsteen is dat ook grote theaters zich op die manier opnieuw zijn gaan herpositioneren en ruimte maken voor een ander model.

Parallel daarmee groeide opnieuw de interesse in schrijvers van hier. Maar ook de positie van de schrijvers is mee geëvolueerd. We komen uit een traditie van auteurs die oorspronkelijk de meeste autonomie bezaten. In het begin van de jaren zestig kwam de inhoud immers van hen. Die situatie is helemaal verdwenen. De auteurs zijn hun oorspronkelijke autonomie helemaal kwijt. Iedereen heeft nu een project. De inhoud wordt bepaald door acteurs, regisseurs, auteurs, dramaturgen,... Ik vind dat een veel interessanter uitgangspunt, dat getuigt van een totale emancipatie.

ETCETERA Ook de totstandkoming van de tekst is helemaal anders. Schrijven in opdracht is de norm geworden. In welke mate ben je als auteur mee het theatrale aan het bepalen tijdens het repetitieproces? Heb je als auteur ook een geëmancipeerde positie in die repetitieruimte?

OLYSLAEGERS Het repetitieproces is voor mij een post-productie proces. Dat wil zeggen dat ik bij een paar tekstlezingen aanwezig ben, dat ik soms hier en daar wat oplap en dat ik ermee instem dat er hier en daar wat wordt geschrapt mits er een goede motivatie wordt gegeven. Maar mijn 'arbeid' is afgerond voor de repetitie begint. Met de bewerking van *De Loteling* (Olyslaegers schreef en werkte voor KVS/de bottelarij mee aan *In het lot gevallen*, een bewerking van Hendrik Conscience's *De Loteling*, nvdr) was dat een totaal andere situ-